

<http://hu.languagesindanger.eu/book-of-knowledge>

VESZÉLYBEN A NYELVEK

EN | PL | DE | HU | NL

Kezdőlap

Interaktív térkép

Tudástár

Tananyagok

Mit tehetsz te?

A projekt

Search

Tudástár

Home > Tudástár

A Tudástár olyan fejezetek gyűjteménye, amelyek a nyelvi sokféleség mibenlétét járják körül.

A nyelvek különbözőségét bemutatják nyelvi szintek szerint (hangzókészlet, szóincs, mondat szerkesztési sajátosságok), és kitérnek a nyelvi diverzitás társadalmi vonatkozásaira is, mint a többnyelvűség, nyelvpolitika, nyelvi veszélyeztetettség és a revitalizáció (újjaélesztés), valamint a nyelv, a kultúra és a társadalom összefüggéseire is. Áttekintik továbbá az írásrendszerek sokféleségét is.

TUDÁSTÁR

Fejezetek:

[1](#) [2](#) [3](#) [4](#) [5](#) [6](#) [7](#) [8](#) [9](#) [10](#) [11](#) [12](#) [13](#)

Nyomtatóbarát változat.

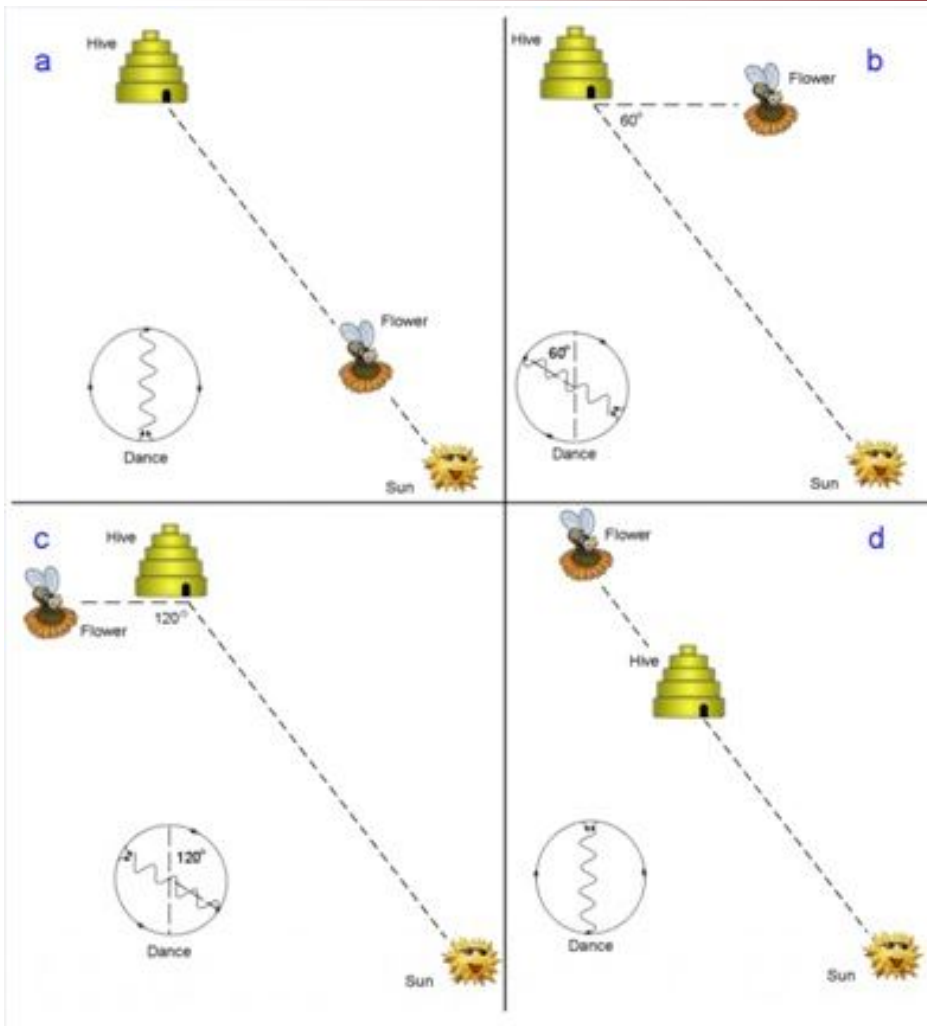
Mi is az a Tudástár?

- nyelvi sokszínűségről szóló fejezetek gyűjteménye
- nyelvek sokfélesége az egyes nyelvi szinteket érintve
- a nyelvi diverzitás társadalmi vonatkozásai
  - többnyelvűség
  - nyelvi veszélyeztetettség
  - nyelvpolitika és revitalizáció
  - nyelv--kultúra--társadalom összefüggései

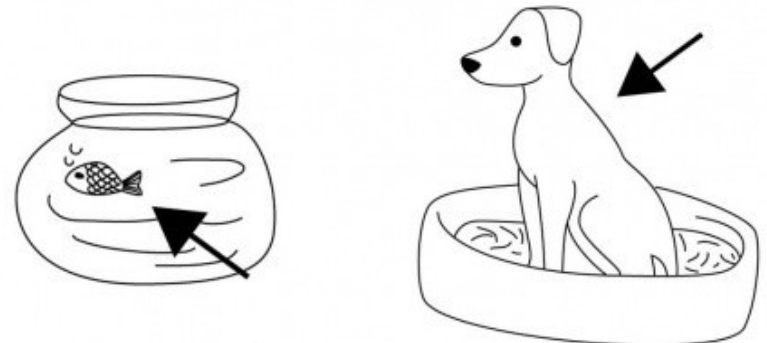

Logikus felépítés:

a nyelvi sokféleségtől a dokumentáció szükségességéig

tárgyak térbeli
elhelykedése egymáshoz
képest (Topological
Relations Picture Series,
Bowerman et al., 1992:
fieldmanuals.mpi.nl)

méhek tánca

Fejezetek

1. Az emberi nyelv
2. Hány nyelv van a világon?
3. Hogyan hasonlítjuk össze és írjuk le a különböző nyelveket?
4. A nyelv hangjai
5. Szó – jelentés – szókincs
6. Írás
7. Kultúra és nyelv
8. Többnyelvűség és nyelvi érintkezés
9. Nemzetiségi hovatartozás és nyelv
10. Nyelvi veszélyeztetettség
11. Nyelvpolitika és nyelvtervezés
12. Nyelvi dokumentáció

Mire jó a Tudástár?

Nem

- enciklopédikus tudás közvetítése az elsődleges cél
- ismétlődik benne a középiskolai törzsanyag

Hanem

- a sokféleség érzékeltetése
- a nyelvészet egyes területeinek megismertetése
- felhasználási lehetőségek: ismeretterjesztés, szövegtípusok, olvasmányok, számonkérési lehetőség

Miért fontos a Tudástár?

- aktuális tartalmak
- kutatási eredmények, szakirodalom
- nem oktatják összefüggéseiben, részletekben van jelen specializációkon
- tanári igény e tartalmak közvetítésére vagy szemléletformáló órára nem támaszkodhat
  - tankönyvi segítségre
  - magyar nyelvű ismeretterjesztő művekre

⇒ hiánypótló, összefoglaló

Milyen a Tudástár?

- könnyen olvasható, áttekinthető jellegű szövegek

- memorizálást segítő illusztrációk
- internethez kivezető feladatok (részletekben való elmélyülés)
- korpuszokhoz, adatbázisokhoz, archívumokhoz, kutatóhelyekhez és kutatási eredményekhez, a tudományos szinthez elvezető linkek
- a magyarországi közgondolkodásban releváns példaanyag
  - negatívan kezelt népek
  - magyarországi kisebbségek
  - finnugor népek

Memorizálást segítő illusztrációk

A kínai bankjegyeken is jól megfigyelhetők a Kínában élő népek különböző írásrendszerei. A bankjegyen egyrészt kínai képírásjelek, másrészt latin betűs átbetűzésük látható, a bankjegy alján pedig az arab ábécén alapuló régi mongol, tibeti és ujgur írások.

Internethez kivezető feladatok

A ritka, szokatlan beszédhangok közé tartoznak az ún. csettintő hangok is. Ezek elsősorban dél-afrikai nyelvekre jellemzők, de nem kizárólag, hiszen ausztráliai nyelvekben is megtalálhatók. Ez a videofilm bemutatja a namíbiai khoikhoin (hottentotta) nyelv négy különböző csettintő hangját: <http://www.youtube.com/watch?v=Nz44WiTVJww>

Próbáld meg csettintő hangokat képezni! Elsőre talán könnyűnek tűnik egy-egy csettintő hangot kiadni, de folyamatos beszédben sokkal nehezebb. Az anyanyelvi beszélőknek persze semmiféle nehézséget nem okoz a csettintő hangok képzése.

Miriam Makeba dél-afrikai énekesnő egy khoiszan nyelvű (a Dél-afrikai Köztársaság egyik hivatalos, a bantu nyelvcsaládhoz tartozó nyelve) dal révén ismertette meg közönségével a csettintő hangokat. A dal eredeti címe „Qongqothwane”, de Afrikán kívül „The Click Song” („Csettintő dal”) címen vált ismertté: http://www.youtube.com/watch?v=3m_TEq2E4cs

http://jelesely.hu/site/

[FŐOLDAL](#) [HÍREK](#) [PROGRAMOK](#) [MUNKATÁRSAK](#) [KIADVÁNYOK](#) [GALÉRIA](#)

ÜDVÖZÖLJÜK AZ OLDALON!

JEL

ESÉLY

A projekt a TÁMOP 5.4.6/B-13/1-2013-0001

A magyar jelnyelv sztenderdizációjának elméleti és gyakorlati lépései című projekt keretében, az Európai Unió társfinanszírozásával valósul meg.

NYELV

- Magyar
- English
- Deutsch

FRISS TARTALOM

[„TÖBBNYELVŰSÉG, SOKSZÍNŰSÉG – SIKET JELNYELV – NYELVI KISEBBSÉGEK”](#)

Admin

[A LÁTHATÓ NYELV – JELESÉLY PROJEKT, A MAGYAR JELNYELV SZTENDERDIZÁCIÓJÁNAK ELMÉLETI ÉS GYAKORLATI LÉPÉSEI](#)

Admin

[„TÖBBNYELVŰSÉG, SOKSZÍNŰSÉG – SIKET JELNYELV – NYELVI KISEBBSÉGEK”](#)

Admin

[A LÁTHATÓ NYELV – JELESÉLY PROJEKT, A MAGYAR JELNYELV SZTENDERDIZÁCIÓJÁNAK ELMÉLETI ÉS GYAKORLATI LÉPÉSEI](#)

Admin

[FLASH MOB SZEGEDEN](#)

Admin

Archívumokhoz, kutatóhelyekhez és kutatási eredményekhez elvezető linkek, feladatok

A DOBES egy olyan program, amely 2000 óta sok nyelvdokumentációs projektet finanszírozott már. Ezekről a projektekről itt olvashatsz többet: <http://dobes.mpi.nl/projects/>.

Válassz ki egy projektet, és az alábbi szempontok szerint mutasd be:

- Mik voltak a projekt főbb célkitűzései?
- Szerinted kik azok, akiket érdekelhetnek ezek az adatok?
- A nyelvészek mellett még milyen kutatók vettek részt a dokumentációban?
- A közösség tagjai hogyan vettek részt a projektben?
- Milyen adatokat gyűjtöttek?
- Hogyan gyűjtötték, dolgozták fel és tárolták az adatokat?

Az INNET alapvető célkitűzései

**Tartalom-
szolgáltatás**

**Horizont-
tágítás**

**Tudástár
Tananyagok
Interaktív térkép**

**Attitűd-
formálás**

**Kompetencia-
fejlesztés**

Tartalomszolgáltatás

■ HOL BESZÉLIK A LEGTÖBB NYELVET?

Kontinens	nyelvek száma	%
Ázsia	2322	33,6%
Afrika	2110	30,5%
Ausztrália és Óceánia	1250	18,1%
Észak- és Dél-Amerika	993	14,4%
<u>Európa</u>	234	3,4%
összesen	6909	100,0%

A nyelvek eloszlása kontinensek szerint
(Lewis, M. P. in Ethnologue 2009)

1. paraméter ÉLETKOR

- a. a nyelvhasználók száma korcsoportonként
- b. a legfiatalabb ismert nyelvhasználó életkora

2. paraméter DEMOGRÁFIAI TÉNYEZŐK

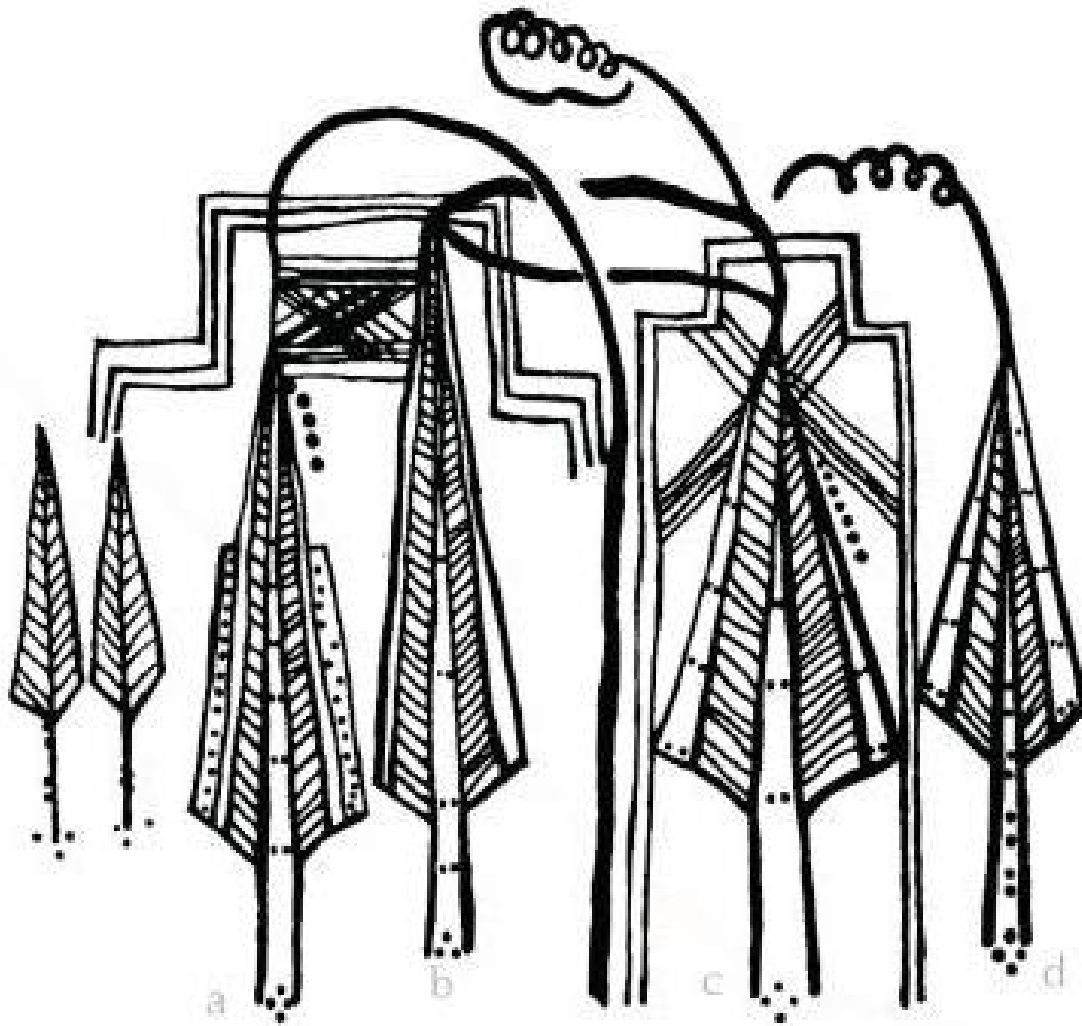
- a. a nyelvet első nyelvként használók száma
- b. a nyelvet második nyelvként használók száma
- c. a nyelvet első nyelvként használó kétnyelvű személyek száma
- d. azon nyelvhasználók száma, akik az első nyelvvel azonos nemzetiségűnek vallják magukat

3. paraméter JELLEMZŐ NYELVHASZNÁLATI SZÍNTÉR

- a. otthon
- b. nyilvános szituációkban
- c. szabadidős tevékenységek során
- d. vásárlás során
- e. munkahelyen
- f. vallási eseményeken
- g. kereskedelemben
- h. médiában
- i. oktatásban
- j. közhivatalok működésében

Paraméterek a nyelvi veszélyeztetettség mértékének meghatározására

(Lewis, 2006)

nyírfakéregbe metszett
jukagir szerelmeslevél

A jukagirok piktografikus szerelmeslevelet írtak egymásnak, amelyek közül néhány fenn is maradt. Az illusztráció egy jukagir lány szerelmeslevele, amelyet egy fiatalembernek írt. A fenyőfákra emlékeztető jelképek embereket jelenítenek meg.

Horizonttágítás

A baka nyelv számos szót használ az elefántra:

Nemcsak ismeretközlés, hanem a miértre is választ kapunk

szóalak	jelentés
<u>ijà</u>	' <u>elefánt</u> általánosságban'
<u>ndzàbò</u>	' <u>nagyon</u> nagy hím elefánt, az elefántok királya'
<u>sēmē</u>	' <u>öreg</u> , nagy hím elefánt'
<u>kàmbà</u>	' <u>nagy</u> hím elefánt (de nem olyan erős, mint a fentiek)'
<u>mòsèmbì</u>	' <u>hím</u> elefánt (méretre a <u>kàmbà</u> és a <u>mòbòngà</u> között)'
<u>mòbòngà</u>	' <u>kisebb</u> hím elefánt'
<u>èkwāmbē</u>	' <u>fiatal</u> hím elefánt, amely egyedül él; hím vagy nőstény elefánt, amely elvesztette az anyját, és egyedül él'
<u>likòmbà</u>	' <u>felnőtt</u> nőstény elefánt'
<u>bèndùm</u>	' <u>elefántboriú</u> '

■ KULTÚRA, NYELV ÉS MŰFAJ ÖSSZEFÜGGÉSEI

A találós kérdések és a közmondások alkotják a legrövidebb szóbeli műfajokat, nem ritkán egyetlen mondatból állnak. Megtalálhatók az egész világon, bár van néhány olyan kultúra, ahol nem ismerik. A világ különféle tájairól származó találós kérdések gyakran nagyon hasonlítanak, például:

kecsua	<i>Rinki rinki qatisunki.</i> (<i>Llantu</i>)	'Mész, mész, követ téged.'	(árnyék)
mordvin	<i>Mol'at, mol', latkat, latki.</i> (<i>Sul'ej</i>)	'Amikor mozdulsz, mozdul; amikor megállsz, megáll.'	(árnyék)
magyar	<i>Lassan megy, mégis versenyt fut a nappal.</i> (árnyék)		(árnyék)

Attitűdformálás

Nyelvi veszélyeztetettség

Home > Tudástár > Nyelvi veszélyeztetettség

■ SZERZŐK

A fejezet tartalma:

Mitől veszélyeztetett egy nyelv?

Mely nyelvek számítanak veszélyeztetettnek?

Hogyan válik egy nyelv veszélyeztetetté?

Nyelvvel kapcsolatos attitűdök

Miért baj, ha egy nyelv veszélyeztetett? Hogyan reagálnak a beszélők nyelvük veszélyeztetettségére?

Mit gondolnak a többségi nyelv beszélői a kisebbségi nyelv veszélyeztetettségéről?

A területi többnyelvűsége jó példát találunk a norvégiai Tromsø megye területén, ahol három beszélőközösség is él, a norvég, a számi és a finn, ezért az útjelző táblákon mindhármat fel is tüntetik.

A Kétnyelvű Dél-Szlovákia (KDSz)
aktivistái
„Van egy álmunk” fotóösszeállításából

Kompetenciafejlesztés

anyanyelvi kommunikáció

„hallott és olvasott szöveg értése, szövegalkotás szóban és írásban”

szociális és állampolgári kompetenciák

„személyek és kultúrák közötti párbeszédre nyitott szociális és állampolgári kompetenciák, közösségi beilleszkedés”

digitális kompetencia

IKT eszközök használata

A teljes INNET projektben érvényesül

idegennyelvi kompetencia

természettudományos kompetencia

elsősorban a tananyagokban

